

Μας εφύρνεσε παιδευγὼν καὶ τὸν δικηγόρο κ. Ἀντ. Μάτση.

— Νὰ δῆτε πὼς ἂν γίνῃ κανένα συνέδριο τῶν Ψωμάδων ἢ τῶν Φραγκοφτάδων, πάλι ὁ κ. Μάτσης θάνα στὴ μέση ὡς εἰσηγητής.

— Τὰ σκισίλει κανέναν μὲ μερικούς ἀνθρώπους σὰν τὸν κ. Μάτση ! Νὰ κἀνὴ διάλεξη στὰ «Παναθηναῖα», εἰσηγήσῃ στὸ Ἐκπαιδευτικὸ Συνέδριο, πρόποση στὸ δασκαλοτραπέζι ! Μὰς πὼς τὰ προφταίνουν τόσα πράγματα μαζί !

— Σοφωτάτη ἡ πρότασις τοῦ κ. Χρηστομάνου νὰ εἰσαχθῇ ἡ καθαρὸν σὲ δημοτικὰ σχολεῖα.

— Οἱ δασκάλοι δὲν τὸν ἐννοῶσαν, καὶ γι' αὐτὸ ἀντὶ νὰ στεφανώσουν τὸν κ. καθηγητὴ τῆς Χημείας, στεφάνωσαν τὸν Κοραῖ.

— Μὰς γύρισε μὲ τὸ καλὸ καὶ ὁ κ. Μιστριώτης ἀπὸ τοὺς ἐγίους τόπους.

— Γιώργης πῆγε, Γιώργης ἦρθε. Οὐτὲ Χατζῆς δὲν ἔγινε.

— Τὸ κατάστημα Πάλλη καὶ Κοτζιά τύπως κάρτ-ποστὰλ καὶ τίς εἰκόνες μερικῶν λογίων τοῦ σωροῦ.

— Ἡ εἰσαγγελία μαθαίνουμε θὰ τίς κατασχίσῃ ὡς ἀπεμνες. Καὶ καλὰ θὰ κἀν.

Ο ΙΔΙΟΣ

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΜΕΡΙΚΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ

Φίλτατε «Νουμᾶ»

Καὶ σήμερον μὲ δασκαλικά θὰ σὲ σκοτίσω, μὲ ζητήματα δηλαδὴ τοῦ κόκλου μου. Εἶμαι κ' ἐγὼ ρωμίς, καθὼς ξέρεις, ἔχω ὅμως τὴν ἀτυχίαν νὰ εἶμαι ὅζω ἀπὸ τὸ γενικὸ τὸν κανόνα τῶν ὁμοεθνήδων μου, ποὺ ξεφυτρώνουν εἰδικοί καὶ ἀρμόδιοι σὲ κάθε ζήτημα ποὺ παρουσάζεται. Τί κρίμα !

Σ' ἐν' ἀπὸ τὰ περασμένα φύλλα σου στὸ 79ο μίλησα γιὰ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς λέξεως στὸν, στὴν κ.λ. Ἐξὼν ὅμως ἀπὸ τὸ στὸν αὐτό, ποὺ εἶναι, καθὼς εἴπαμε, πρόθεσις, ἔχουμε καὶ μιὰ ἄλλη ὁμοιοπρόφερτη λέξη, ἀλλὰ μὲ διαφορετικὴ γραφὴ, τὴ σ' τὸν (ὅχι βέβαια 'ς τὸν, ἀλλὰ σ' τὸν, γιατί, τὸ ξαναλέμε, τύπος 'ς τὸν δὲν ὑπάρχει). Τὸ σ' τὸν αὐτὸ εἶναι δυὸ λέξεις, ἀντωνυμίες καὶ οἱ δυὸ, ποὺ πολλὰς φορές τὲς λέμε καὶ τὲς γράφουμε καὶ ξεχωριστά, τὸ σὲ ἢ σοῦ, καὶ τὸ τὸν = αὐτόν. Θὰ σ' τὸ πῶ = θὰ σὲ ἢ σοῦ τὸ πῶ. Θὰ σ' τὸν ἔστειλα = θὰ σὲ (ἢ σοῦ) τὸν ἔστειλα. Θὰ σ' τὲς (ἢ τίς) βρέξω = θὰ σοῦ τὲς (ἢ τίς) βρέξω.

Λοιπὸν πρέπει νὰ γράφουμε: στὸν τὴν πρόθεσις

καὶ σ' τὸν τὴν ἀντωνυμία. Ἰδοὺ καὶ μερικὰ παραδείγματα ποὺ ἔχουν καὶ τοὺς δυὸ τοὺς τύπους: σ' τὲς ζήτησα στὲς δώδεκα σ' τὸν ἔστειλα στὸν Ἐπαχτο. Αὐτὰ ὄντας σ' τὰ ἴγραφα εἰμουν στὰ Γιάννα κ.τ.λ.

Μ' αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν ἄς ποῦμε λίγα καὶ γιὰ τὸν τονισμό δυὸ λέξεων, ποὺ τὲς μεταχειρίζουμαστε πολὺ συχνὰ καὶ οἱ λόγοί μας τὲς τονίζουν ὅπως τύχη. Οἱ παρατηρήσεις αὐτὲς ὅσο καὶ νὰ φαίνονται μικρολογήματα, εἶναι μ' ὅλα ταῦτα πράγματα, ποὺ πρέπει νὰ τὰ προσέχουμε, ὅσο ποὺ νὰ ῥθῃ ἢ ἐποχὴ νὰ γλυτώσωμε ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ὀρθογραφίαν μὲ τὰ πολυποίκιλα ἐνοχλητικὰ μικρόβια ποὺ τὴν ἀκολουθοῦν καὶ κατακτοῦν βάσανο καὶ στοὺς καλαμαράδες καὶ στοὺς στοιχειοθέτες. Ἐννοεῖται ὅτι μέσα στὰ ἐνοχλητικὰ αὐτὰ μικρόβια τῆς ὀρθογραφίας τὴν πρώτη θέσιν τὴν ἔχουν οἱ δασκάλοι.

Οἱ δυὸ αὐτὲς οἱ λέξεις εἶναι τὸ ποῦ καὶ τὸ πῶς. Τὸ ποῦ τὸ μικροῦταικο αὐτὸ δαιμόνιο, τὸ μονοσύλλαβο αὐτὸ λεξουδάκι εἶναι τόσο χρήσιμο στὴ δημοτική, ὅσο καὶ τὸ ἄλῃτι στὸ μάγειρα. Ἀπὸ πόσες σχολαστικὰς φράσεις δὲ μὰς γλύτωσε τὸ καθημένο, καὶ πόσες φορές ἐκεῖ ποὺ γράφουμε καὶ μιλοῦμε δὲ μὰς εὐκολύνει ὅπως εὐκολύνει τὴ λύση τῶν ἀρχαίων δραμάτων ὁ «ἀπὸ μηχανῆς Θεός !» Καὶ μήπως εἶναι λίγες οἱ περιστάσεις ποὺ τὸ μεταχειρίζουμαστε : Ἄκουσε νὰ ἰδῇς : 1.) ποῦ ἀναφορικό : αὐτὰ ποῦ (=τὰ ὅποια) σοῦ λέω. 2.) ποῦ εἰδικό : εἶπαν ποῦ (=ὅτι) καλὴ λίτερεψε. 3.) ποῦ χρονικό : ἐκεῖ ποῦ (=ἐνῶ) λέγαμε αὐτὰ, ἦρθε ὁ Μῆτρος. 4.) ποῦ τοπικό : ἐκεῖ ποῦ (=ἐνθα) ξαπόστασα, ἀφισα τὸ μαντήλι. 5.) ποῦ τροπικό : κατὰ ποῦ (=μὲ τρόπο ποὺ μὰς δέχτη κατὰβάσαμε πῶς δὲ μὰς ἤθελε. 6.) ποῦ δικαιολογτικό : φοβοῦμαι μὴ ἀρρωστήσης ποῦ (=ἐπειδὴ) εἶσαι ἀδύνατος. 7.) ποῦ εὐχτικό (εὐχὴ ἢ κατάρα). Ἄ ποῦ (=εἴθε) νὰ σὲ χαρῶ ! Ἄ ποῦ (=εἴθε) νὰ χαθῇ. καὶ 8.) ποῦ ἑρωτηματικό : ποῦ θὰ πᾶς; ποῦ γυρίζεις ; καὶ ἄμην ἄμην.

Ἀπ' ὅλα λοιπὸν αὐτὰ τὰ ποῦ περισπωμένη θέλει μόνον τὸ ἐρωτηματικό ποῦ, ποὺ διατηρήθηκε ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν, ὅλα ὅμως τ' ἄλλα θέλουν ὀξεῖα.

Καὶ τὸ πῶς θέλει περισπωμένη μόνον τὸ ἐρωτηματικό : πῶς εἶσαι ; πῶς συνέβη αὐτό ; κ.λ. σὲ κάθε ἄλλη περίστασις θέλει ὀξεῖα : εἶπαν πῶς ἦρθε κ.τ.λ.

Τελειώνω μὲ μιὰ συμβουλὴ πρὸς δάσκαλος ποὺ εἶμαι : Οἱ κύριοι δημοτικιστὰς πρέπει νὰ πηγαίνουν μὲ τὴν γραμματικὴν, καὶ ὁ κ. Ψυχάρης ποὺ φωνάζει πάν-

τοτε γιὰ τὴν γραμματικὴν δὲν ἔχει ἄδικο. Ὁ ἀγῶνας σήμερον εἶναι γλωσσικός καὶ στὴ γλῶσσα πρέπει πολὺ νὰ ἔχωμε τὸ νοῦ μᾶς. Σὲ κάθε ἄλλη περίστασις ἐπιτρέπονται νὰ λέμε : γράψε πράγματα νὰ ἔχουν οὐσία καὶ γράφ τα ὅπως θέλεις. Στὴ σημερινὴ τὴν περίστασις ὅμως πρέπει νὰ λέμε : γράψε ὅ,τι θέλεις, γράψ' το ὅμως καλὰ, γράψ' το μὲ γραμματικὴν. Κ' ἔπειτα ἐμεῖς, ἀδέρφια μου, δὲν πέρνουμε τὰ ρούσικα τὰ ρούμπλια γιὰ κείνα ποὺ γράφουμε, μόνε γιὰ τὴν γλῶσσα ποὺ τὰ γράφουμε. Λοιπὸν προσοχὴ στὴ γλῶσσα ! Τώρα μπορεῖ νὰ δικαιολογιοῦνται κἀπως γιὰ τὴν ἀπροσεξία οἱ ποιητὰδες κ' οἱ καθημερινοὶ ἀρθρογράφοι, ποὺ ἔχουν νὰ γράβουν γιὰ τρεχούμενα ζητήματα καὶ τοὺς συναρπάζει τὸ θέμα, δὲ δικαιολογιοῦνται ὅμως κ' οἱ διηγηματογράφοι, ποὺ ἔχουν τόση λευτερίαν στὴ διάθεσίν τους. Πρέπει λοιπὸν, εἶναι ἀνάγκη, νὰ γράβουν μὲ τὴν γραμματικὴν, καὶ γι' αὐτὸ δὲ χρειάζεται, παρὰ λίγη θέλησις.

Ὁ διηγηματογράφος εἶναι ἐκείνος—ἐννοῶ διηγηματογράφος ρωμῖο, καὶ ὅχι φραγκοχαλασμένο— ποὺ θὰ μᾶς τὴ γλωσσικὴν τὴν ὕλην, ποὺ εἶναι σκορπισμένη στὸ λαό, ὁ διηγηματογράφος εἶναι ὑπεύθυνος νὰ μὰς δώσῃ τὸ δειγμὰ τὸ τέλειον τῆς Ἑθνικῆς μας γλώσσας καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ τὴ ζωγραφίαν τὴν ἀπαράλλαχτη τῆς ρωμαϊκῆς τῆς ψυχῆς.

Γιὰ σου καὶ χαρὰ σου
ὁ πιστὸς σου φίλος
ΔΑΣΚΑΛΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Περιεργό. Μέσα στὰ «Γράμματα» ὁ Παλαμᾶς ἔχει κ' ἐξοχὴ μελέτη γιὰ τὸν ποιητὴ Ἰούλιο Τυπάλδο. Ἡ μελέτη αὐτὴ θὰ σὰς λύσῃ τίς ἀπορίες ποὺ ἔχετε. — κ. Πλατωνίδη. Ἔτσι καὶ μεῖς λέμε. Ἄλλος θάνα ὁ Βορεάδης τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συνεδρίου καὶ ἄλλος ὁ Βορεάδης ποὺ τὸν ἀναφέρει ὁ κ. Ψυχάρης στὰ «Ρόδα καὶ Μῆλα» (Τόμος Β' σελ. 148 καὶ κοτόπι). Ὁ Βορεάδης μιλᾷ σὰν ἄνθρωπος, ἐνῶ ὁ κ. Βορεάδης τοῦ Συνεδρίου... Διαβάστε τοὺς λόγους του καὶ θὰ φρίξετε. Τὸ ἴδιο καὶ μεῖς ! — κ. Τακ. Οἰκονομ. Βόλο. Τὸν φίλο κ. Κ. Ἀδ. θὰ τὸν βρῆτε στὸ γραφεῖο τοῦ κ. Ν. Παπαδήμου. — κ. Πραξ Μουντζ' Ἀνάπλι. Θὰ δημοσιευθοῦν ἕνα δυὸ. Σὰς εὐχαριστοῦμε. — κ. Παπαμῶ. Μεθώνη. Τὰ λάβαμε. Εὐχαριστοῦμε. — κ. Ταμπουρλίδη. Ἀνακριδέστατα δημοσιεύτηκα ἡ εἰδησις ἀπὸ τὴν «Ἐστία». Κατὰ τίς πληροφορίες μας ὁ κ. Μουχλίδης, ὕστερ' ἀπὸ τὴν τελευταία «Παναθηναϊκὴ» διάλεξιν ἀνάγγειλε στὸ φιλόμουσο κοινὸν καὶ στὴν γεναία φρουρά, πῶς αἱ διαλέξεις θὰ γίνονται πιά τὸ καλοκαίρι στὸ Παναθηναϊκὸ Στάδιο, καὶ τὸ χειμῶνα στὸ Πανόραμα τοῦ κ.Θών, ὅσο νὰ βρεθῇ μεγαλύτερη σάλα.

τὴν ἔθαψα ἅμα πέθανε στὸ περίβουλι, ἀγαπώντας τη, γιατί σὰ μητέρα φέρθηκε. Βρῆκα καὶ σημάδια παραρριγμένα μαζί του. Τὸ βεβαιώνω ἀφέντη, καὶ τὰ φυλάξω, γιατί εἶναι σημάδια, πῶς ἔχει τύχη καλύτερη ἀπ' τὴ δική μας. Νὰ εἶναι λοιπὸν τοῦ Ἀστυλοῦ σκλάβος δὲ μοῦ κακοφκίνεται, ὁμορφος δούλος ὁμορφου καὶ καλοῦ ἀφέντη' μὰ δὲ μπορῶ νὰ ὑποφέρω νὰ γίνει ξενητροπία σμα τοῦ Γνάθωνα, ποὺ βιάζεται νὰ τὸν πᾶει στὴ Μιτυλήνη γιὰ νὰ τὸν ἔχει σὰ γυναῖκα.

ΙΣΤ' Ὁ Λάμωνας ἀφρὺ εἶπεν αὐτὰ, σῶπασε κ' ἔχουσε πολλὰ δάκρυα. Κ' ἐπειδὴ ὁ Γνάθωνας ἀναγρίονταν καὶ πῶς θὰ τόνε δέριε φοβέριζεν, ὁ Διονυσιοφάνης, σκασισμένος ἀπὸ ὅσα ἄκουσε, πρόσταξε τὸ Γνάθωνα νὰ σπαίρνει ἀγριοκυττάζοντάς τον μὲ ζαρωμένα φρούδια, καὶ τὸ Λάμωνα πάλε τόνε ρωτοῦσε καὶ τόνε διάταζε νὰ λείν τὴν ἀλήθειαν χωρὶς νὰ φτιάχνει παραμύθια, γιὰ νὰ τὸν κρατᾷ σὰ γιό του. Μὰ σὰν ἐπίμενε κείνος κ' ὀρκίζονταν σ' ὅλους τοὺς θεοὺς καὶ παραδιδόνταν νὰ τὸν τυραγεύουν, ἂν βγεῖ ψεύτης, ἅμα κἀθησε κ' ἡ Κλεαρίστη ξέταζαν τὰ ὅσα εἰπώθησαν.

— Καὶ γιατί θέλεγε ψέματα ὁ Λάμωνας, ἀφρὺ μποροῦσε ἀντί γιὰ ἕνα δυὸ γιδάρηδες νὰ πᾶρει; καὶ πῶς μποροῦσε νὰ τὰ φτιάξῃ αὐτὰ ἕνας χωριώτης; Γιατί ἀπίστευτο δὲν ἦταν ἀπὸ τέτιο γέρο κ' ἀπὸ μή-ζωα πρόσταυχη τόσο ὁμορφο γιὺς νὰ γεννηθεῖ;

Σκέφτηκαν νὰ μὴ σκοτίζονται περισσότερο, παρὰ τὰ σημάδια πιά νὰ ξετάζουν, ἂν εἰδείναν τρανὴ καὶ καλύτερη τύχη.

ΙΖ'. Πῆγε ἡ Μυρτάλη νὰ τὰ φέριε ὅλα, ποὺ φυλάγονταν σὲ ταγάρι παλιό, κ' ἅμα τᾶφερε πρῶτος ὁ Διονυσιοφάνης τᾶβλεπε κ' ὅταν εἶδε πανοφοράκι κόκκινο, θηλυκατῆρι δόλοχρυσο, σπαθᾶκι μὲ χερί φιλιτσένιο, φωνάζοντας δυνάττα, «ὦ ἀφέντη Δία», κράζει τὴ γυναῖκα του γιὰ νὰ τὰ ἰδεῖ κ' ἐκείνη ἅμα τὰ εἶδε κ' αὐτὴ φωνάζει:

— Ἀγαπημένες μοῖρες! δὲν τὰ βάλκαμ' ἐμεῖς αὐτὰ κοντὰ στὸ ἴδιο τὸ παιδί καὶ σὲ τοῦτα τὰ χωράφια δὲ στεῖλαμε τὴ Σωφροσύνη νὰ τὰ φέρι; βέβαια δὲν εἶναι ἄλλα, παρὰ τὰ ἴδια ἀγαπημένα μου ἄντρα. Δικό μας εἶναι τὸ παιδί' γιὸς σου εἶναι ὁ Δάφνης καὶ τὰ πατρικά του γίδια ἔβασκε.

Κι' ἐνῶ ἀκόμη αὐτὴ ἔλεγε κ' ὁ Διονυσιοφάνης φιλοῦσε τὰ σημάδια κ' ἀπὸ περίσσα χαρὰ ἐκλαίγε, ὁ Ἀστυλος ἀκούγοντας ὅτι ἀδερφός του εἶναι, ἀφρὺ πέταξε τὸ πανωφόρι τοῦ ἔτρεχε κατὰ τὸ περίβουλι θέλοντας πρῶτος νὰ φιλήσῃ τὸ Δάφνη. Καὶ σὰν τὸν εἶδε ὁ Δάφνης νὰ τρέχει μὲ πολλοὺς καὶ νὰ φωνάζει, νομίσαντας ὅτι τρέχει γιὰ τὴν ἡμέραν νὰ τὸν πιάσῃ, ἀφρὺ πέταξε χάμου τὸ ταγάρι καὶ τὸ σουραῦλι ἔφυγε κατὰ τὴ θαλάσσαν γιὰ νὰ γκρεμιστεῖ ἀπὸ τὸ μεγάλο βράχο. Καὶ ἔσως

— τὸ πῶς παρᾶξεν—θὰ χάνονταν ὁ Δάφνης μὸλις βρεθῇκε ἂν δὲ σκέφτονταν ὁ Ἀστυλος νὰ ξαναφωνάξῃ:

— Στάσου, Δάφνη, καὶ μὴ φοβηθεῖς καθόλου' ἀδερφός σου εἶμαι καὶ γονιοί σοι οἱ ὡς τὰ τώρα ἀφέντες σου' τώρα δὲ ὁ Λάμωνας γιὰ τὴ γίδα μὰς εἶπε καὶ τὰ σημάδια μὰς εἶδει' καὶ γυρίζοντας πίσω κύττα πῶς τρέχουν χροῦμενοι καὶ μὲ γέλια' μὰ ἐμένα πρῶτα φίλησε' σ' ὀρκίζομαι στίς Νύφες, πῶς δὲ σοῦ λέω ψέματα.

Μὸλις ὕστερ' ἀπ' τὸν ὄρο στάθηκε καὶ τὸν Ἀστυλο, ποῦ τρεχε, πρόσμεινε, κ' ὅταν σίμωσε τόνε γλυκοφίλησε. Κ' ἐκεῖ ποῦ φιλοῦσε κείνονα, φτάνει τρεχάλα ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος, δούλοι, δούλες, ὁ ἴδιος ὁ πατέρας, ἡ μητέρα μαζί του. Ὅλοι αὐτοὶ τὸν ἀγκάλιαζαν, τόνε γλυκοφιλοῦσαν χαρούμενοι, κλαίγοντας. Καὶ κείνος τὸν πατέρα πρῶτ' ἀπὸ τοὺς ἄλλους περιπιόταν καὶ σὰν ἀπὸ καιρὸ νὰ τοὺς γνώριζε τοὺς ἐσφιγγε στὰ στήθια του καὶ νὰ βγεῖ ἀπὸ τὴν ἀγκυλιά τους δὲν ἤθελε. Ἔτσι γλήγορα ἡ φύση γεννάει τὴ μπιστοσύνη. Παρολίγο νὰ λησμονήσει καὶ τὴ Χλόη.

Ἀκολουθεῖ